

اختلاس های خُرد و کلان

در

سه دهه ی اخیر در ایران

از سال ۱۳۶۷ تا سال ۱۳۹۷

www.ketab.ir

نویسنده

داود علی بابایی

سرشناسه

: علی بابائی، داود، ۱۳۳۷ -

عنوان و نام پدیدآور

: اختلاس های خرد و کلان در ایران بعد از انقلاب اسلامی از سال ۱۳۶۷ تا سال ۱۳۹۷ / نویسنده داود علی بابایی.

مشخصات نشر

: تهران : امید فردا، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری

: ۸۷۰ ص.

شابک

: ۹۷۸-۶۲۲-۷۳۹۸-۹۸-۴

وضعیت فهرست نویسی

: فیا

موضوع

: اختلاس -- ایران

-- Iran Embezzlement

امور مالی -- ایران -- فساد

Finance -- Corrupt practices -- Iran

رده بندی کنگره

: ۶۶۸۵HV

رده بندی دیویی

: ۱۶۲۴۰۹۵۵/۳۶۴

شماره کتابشناسی ملی

: ۹۶۱۸۳۰۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی

: فیا

انتشارات امید فردا

اختلاس های خرد و کلان

در سه دهه می اخیر در ایران

از سال ۱۳۶۷ تا سال ۱۳۹۷

نویسنده : داود علی بابایی

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۳۹۸-۹۸-۴

چاپ اول : ۱۴۰۴

شمارگان : ۵۰۰ نسخه

قیمت : ۹۰۰۰۰۰ تومان

نشانی : تهران - میدان انقلاب - ابتدای خ آزادی - ابتدای جمالزاده

جنوبی - کوچه دانشور - پلاک ۲ - واحد ۵

تلفکس : ۶۶۹۱۷۴۴۹ تلفن : ۶۶۹۱۳۵۶۸ - ۰۹۳۵۷۶۰۸۵۰۳

فهرست مطالب

۷	به بهانه پیشگفتار
۱۱	فصل اول: اختلاس های خرد و کوچک در سه دهه اخیر
۱۴۳	فصل دوم: اختلاس ۱۲۳ میلیارد تومانی از بانک صادرات
۱۷۱	فصل سوم: شهرام جزایری
۲۰۱	فصل چهارم: اختلاس در شهرداری تهران به مبلغ ۳۰۰ میلیارد تومان
۲۳۷	فصل پنجم: افشاگری های عباس پالیزدار در دانشگاه همدان
۲۹۵	فصل ششم: اختلاس ۳۰۰۰ میلیارد تومانی از بانک های مختلف
۴۴۷	فصل هفتم: اختلاس ۱۰۰۰ میلیارد تومانی از تأمین اجتماعی، بیمه ایران و استانداری
۵۹۷	فصل هشتم: ماجرای اختلاس های بابک زنجانی
۷۸۱	فصل نهم: پروژه پدیده شاندیز
۷۹۵	فصل دهم: تنمه کلام

به بهانه پیشگفتار

اختلاس در لغت به معنی ربودن، پولی را پنهانی و بدون حق از صندوق بنگاه یا اداره‌ای برداشتن. اختلاس از نظر حقوقی و قانونی به برداشت غیرقانونی اموال دولتی یا غیردولتی که توسط کارمندان و کارکنان دولت یا وابسته به دولت انجام می‌گیرد، گفته می‌شود. اختلاس گونه‌ای از کلاهبرداری محسوب می‌شود که بیشتر به صورت برنامه‌ریزی شده، منظم و پنهان و بدون رضایت و آگاهی دیگران انجام می‌پذیرد.

از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در ۲۲ بهمن ۵۷ حدود ۴۵ سال می‌گذرد و در این چهار دهه اختلاس‌های خرد و کلان بسیاری در کشور روی داده است که متأسفانه بسیاری از این اختلاس‌ها با همکاری دولتمردان انجام شده است. از اختلاس ۱۰ میلیون تومانی از بانک‌ها گرفته تا اختلاس ۱/۳ میلیارد تومانی در شرکت مخابرات و بسیاری یکی از کارمندان آن و اولین شخصی که به جرم مشارکت و مباشرت در اختلاس ۱۲۳ میلیارد تومانی از بانک صادرات اعدام گردید فاضل خداداد بود که دلال بین‌المللی اسلحه بود و شریک او مرتضی رحمانی است بود که اعدام شاملش نشد و متأسفانه بر اثر ناکارآمدی مدیریت در نظام بانکی اختلاس فرهنگ رایج در این کشور گردیده و سه اختلاس بزرگ در دوران سازندگی، اصلاحات و دولت احمدی‌نژاد رخ داده که نام بردن از آنها خارج از مبحث این کتاب نویسنده کوشیده است با اسناد و مدارک اختلاس‌های خرد و کلانی را که در طول سه دهه از سال ۶۷ تا ۹۷ در خور بررسی بوده مورد تحقیق و ارزیابی قرار دهد و نیز نویسنده سعی کرده است بی‌طرفانه و بدون گرایش‌های گروهی، جناحی، سیاسی و اقتصادی اختلاس‌های مهم را عنوان نماید. بررسی اختلاس‌های چهار دولت سازندگی، اصلاحات، عدالت محور و امید و اعتدال نمونه بارزی از اختلاس‌های بزرگ می‌باشد. اما دوران احمدی‌نژاد علی‌رغم ادعای وی و نیز اصرار بر ادعای خود مبنی بر پاکدستی دولتش، بزرگ‌ترین اختلاس تاریخ اقتصادی ایران رقم خورد و در صورتی که سخنان چیت‌چیان وزیر نیرو درست باشد باید فقط از تأسف سر تکان داد که مردم در طی ۸ سال فریب خورده‌اند. دولت دهم و نهم پرورنده ندگان بزرگ‌ترین مفسدان اقتصادی تاریخ...

سوءاستفاده و سوءجریان نیز انواع مختلفی دارد که یکی از شدیدترین آنها «اختلاس» است و منظور برداشت وجوه دولتی (بیت‌المال) است. به این منظور وجوهی که از بانک‌های دولتی برداشت می‌شود

می تواند از نظر مرجع قضایی اختلاس تلقی شود و بنابراین می توانیم آن را این گونه تعریف کنیم. اصولاً در بانک ها و در تمام دنیا این گونه سوء جریان ها اتفاق می افتد که از نقاط ضعف کنترل های داخلی برای نفوذ در سیستم ها استفاده می شود و براساس منطق نظری هم گفته می شود که هیچ سیستمی نمی تواند از چنان کنترل های داخلی قوی ای برخوردار باشد که امکان نفوذ و سوء جریان در آن وجود نداشته باشد. این تعریف ولی... سیف، رئیس بانک مرکزی از فاسد مالی است که شدیدترین نوع آن را اختلاس می داند.

از ابتدای انقلاب در دولت های مختلف برخی با اتصال به صاحبان نفوذ و متصل به قدرت سیاسی و اقتصادی یک سو جریان را رقم زدند که غالباً این سو جریان ها به صورت اختلاس خود را مشخص کرد.

فاضل خداداد، شهرام جزایری و محمودرضا خاوری و در نهایت نام جدید یعنی بابک زنجانی از جمله افرادی هستند که فعالیت اقتصادی شان با اختلاس گره خورده و در نهایت یکی اعدام، یکی زندانی و دیگری به خارج از کشور فرار کرد و دیگری نیز خود را مبری از اتهاماتی می داند که به وی نسبت می دهند.

۱- ۱۲۳ میلیاردی که بود؟
نام فاضل خداداد در ابتدای دهه ۱۳۳۰ میلادی گره خورده است. وی تاجری بود که در نهایت به جرم تبانی با کارمندان بانک صادرات ایران و ۱۲۳ میلیارد تومان اختلاس از این بانک به اعدام محکوم شد و در نهایت نیز به دار مجازات اویخته شد.
اختلاس ۱۲۳ میلیاردی در زمان دولت آقای هاشمی اتفاق افتاد به اشدترین وجه ممکن مجازات عاملان را در پی داشت.

به گفته ولی... سیف که در زمان این اختلاس مدیرعامل بانک صادرات بود و خود متوجه اختلاس شده و آن را گزارش داده بود و مسبب بازگشت خداداد به ایران شده بود. در واقع در دوره ۸ ساله سازندگی فساد به ابعادی بزرگ که برخوردی هم صورت نگرفته باشد به چشم نمی خورد. شرح مفصل این اختلاس بیان خواهد گردید.

۲- شهرام جزایری، خنده هایی از سر هراس
شهرام جزایری پدیده ای بود که در اوایل دهه ۸۰ در دوران اصلاحات اتفاق افتاد. جوانی که در ابتدا در شهر خود سمبوسه می فروخت و در رشته دندانپزشکی تحصیل می کرد. متهم به ارتشا و فساد مالی و نیز اختلال در نظام اقتصادی می شود.
پرونده وی یکی از جنجالی ترین پرونده های اقتصادی در قوه قضاییه بود.

وی در گفت‌وگویی گفته است: «به نظر من فردی که در کارهای اقتصادی فعالیت می‌کند که هیچ‌وجه نباید به افراد سیاسی نزدیک شود. از نزدیک شدن به آدم‌های سیاسی پشیمانم. هر چند که آنها سراغ من آمدند ولی چون نوع فعالیت سیاسی و اقتصادی به هم ارتباطی ندارد این کار من درست شود.»

هر چند شهرام جزایری توانسته بود با نزدیک شدن به برخی از مراکز قدرت به برخی از رانت‌ها دسترسی پیدا کند، اما امتزاج سیاست و اقتصاد را نتیجه‌ای جز ۲۷ سال زندان به جرم اختلال در نظام اقتصادی کشور نخواهد داشت.

هر چند رقم و اعداد در پرونده جزایری گفته نشد و اعدادی نجومی به دنبال این پرونده نبود تا برق از سر همه بپراند، اما وی یک مفسد اقتصادی بود که با نزدیک شدن به سیاست به مانند خداداد سرنوشت شومی را برای خود رقم زد. شرح تفصیلی این اختلاس بعداً بیان خواهد شد.

۳- سه هزار میلیارد تومان اختلاسی به بزرگی تاریخ!

محمود احمدی‌نژاد دولت خود را پاک‌دست‌ترین دولت تاریخ خواند. هنوز حرف‌های احمدی‌نژاد تمام نشده بود که یکی از سایت‌های خبری پرده از اختلاسی در سیستم بانکی برداشت که هنوز بعد از سه سال پرونده آن مختومه نشده است.

محمود رضا خاوری مدیرعامل بانک ملی، مدیرعاملی این پازل بود که به کانادا فرار کرد و هنوز نیز در آن‌جا حضور دارد، چند متهم به اعدام و حبس محکوم شدند.

هنوز امضای حکم اختلاس گران ۳ هزار میلیاردی توسط قاضی سراج خشک نشده بود که اختلاس بیمه از میان پرونده‌های قوه قضاییه سر برآورد و سخنگوی قوه قضاییه یکی از دولتی‌های رده بالا را در این پرونده تأیید کرد.

و هنوز چشمان مردم از این اختلاس و آن اختلاس متعجب بود که وزیر نیرو دولت یازدهم از سوءاستفاده دیگری در وزارت نیرو در دولت قبل به مقدار ۱۲ هزار میلیارد خبر داد که این ۴ برابر ۳ هزار میلیارد است.

۱۶ میلیاردی نیز که از حساب ریاست جمهوری برداشت شد و به گفته بقایی دوباره بازگشت را نیز باید فاکتور گرفت که در نطفه خفه شد.

اما نکته‌ای که در این مسئله نهفته است اینکه دولت‌های قبل بدون ادعای پاک‌دستی که ادعای بزرگی است و حراست از آن پتانسیل بالایی می‌خواهد و در واقع غیرممکن است، تنها با یک اختلاس با اشد مجازات اختلاس‌گران را مجازات کرده و پرونده‌های این‌چنینی را بستند. حتی در زمان سیدمحمد خاتمی هنگامی که کرباسچی مدیر دولتی با خدمات ارزنده‌ای را برای پایتخت را به دلیل اهمال مجازات کرد و حکم قانون در خصوص وی اجرا شد.

در دوران آیت... هاشمی پرونده اختلاس ۱۲۳ میلیاردی شاید درس عبرتی برای سایرین شد و ترسی پنهانی برای کسانی که این چنین در سر می پروراندند که بیت المال مورد حفاظت است. اما دوران احمدی نژاد علی رغم ادعای وی و نیز اصرار بر ادعای خود مبنی بر پاکدستی دولتش، بزرگترین اختلاس تاریخ اقتصادی ایران رقم خورد و در صورتی که سخنان چیت چیان وزیر نیرو درست باشد باید فقط از تأسف سر تکان داد که مردم در طی ۸ سال فریب خورده اند. دولت دهم و نهم پرورنده نندگان بزرگترین مفسدان اقتصادی تاریخ کشور بودند. اما نکته اساسی این است که باید بیت المال به جای اصلی خود بازگردد و سوء استفاده کنندگان با هر عنوان ی مجازات شوند. اعتماد از دست رفته مردم باید بازگردد و از این منظر دولت یازدهم نیازمند تشکیل «ستاد بررسی غارت بیت المال» است که راه دشواری را برای این منظور دارد و هر «بگم بگمی» مانع از این امر مهم نشود.

نکته بعدی در هوشیاری دستگاه های اطلاعاتی و امنیتی است که از تکرار این مسائل جلوگیری کنند. سعدی در این باره چنین می گوید:

اگر ز باغ رعیت ملک خورد سپیی

بر آورند غلامان او درخت سپیی

به پنج بیضه که سلطان ستم روا کرد

زنند لشکریانش هزار مرغ به سپیی

نقل قول شده است که بانک صادرات در سال ۱۳۸۱ اختلاسی گردید و تا سال ۱۳۵۷ دایره حقوقی آن فقط دوازده کارمند داشت و در طول ۲۷ سال حدود ۷۰۰ پرونده در دایره حقوقی به علت معوقه شدن اقساط مورد بررسی قرار گرفت که فقط ۲۰۰ پرونده آن در دادگاه های حقوقی مورد بررسی قرار گرفت و بقیه پرونده ها تبرئه شدند و در طول ۲۷ سال هیچ پرونده کیفری و جزایی در دایره حقوقی قرار نداشت.

آخرین اختلاس در پدیده ی شانددیز در سال ۱۳۹۷ در استان خراسان رخ داد که ما با این پرونده کتاب را به پایان می بریم و بعد از سال ۱۳۹۷ اختلاس های زیادی رخ داد و سلطان های مفسد اقتصادی زیادی اعدام شدند که در کتابی دیگر به آن خواهیم پرداخت.

داود علی بابایی

تهران - زمستان ۱۴۰۲